

Landsbygdsnytt

Landsbygdsnämnden
Örebro kommun

#4
2019

Glada vinnare av Landsbygdspriset

Studie om lokal mat

Padelinvigning i Garphyttan

Många engagemang på Vinön

Tomma hus och samlingslokaler

Julefrid i gård och stuga

Tänk vad fort ett år med Landsbygdsnämnden går. För mig känns det som att året nyligen startat och häromdagen passerade Lucia med ljus i sitt hår.

Minst lika stämningsfullt och något som gjorde mig och hela Landsbygdsnämnden stolta var utdelningen av årets Landsbygdspris. På årets sista nämndsammanträde uppvaktades tre olika vinnare av hela 27 nominerade bidrag som ni kan läsa om i detta nummer.

Dessa bidrag bevisar det jag alltid har sagt, nämligen att det finns en enorm kraft på kommunens landsbygd. Jag vill därför uppmana er alla att fortsätta det goda arbetet med att utveckla just ditt lokalsamhälle till en bättre plats att bo, leva och verka på.

Ännu ett matnyttigt nummer av Landsbygdsnytt håller du i din hand eller läser digitalt via landsbygds-

enhetens hemsida under orebro.se.

Var du än befinner dig i världen så är den gamla ramsan mer aktuell just nu än någonsin kring kommunens hållbarhetsarbete. Handla lokalt – tänk globalt. December månads medborgardialog kommer att vara en hållbar digital dialog där vi kommer rikta oss mot yngre kvinnor i 15-30-årsåldern. Detta eftersom utvärderingarna av tidigare genomförda medborgardialoger visar att det är just den målgrupp vi träffat minst ute i våra bygder.

Självklart kan, och får, alla svara på den digitala medborgardialogen, men den kommer riktas mot en målgrupp vi önskar få lite extra input från. Så håll utkik och hjälp oss sprida dialogen i diverse kanaler när du ser den.

Till sist, de klassiska orden från en nyligen bortgången och mycket uppskattad Bengt Feldreich: ”Ser du stjär-

nan i det blå...” Från oss alla i Landsbygdsnämnden vill jag avsluta med att önska er alla vänner på kommunens landsbygd en riktigt fridfull jul och ett gott nytt landsbygdsår 2020. Tack för i år och ta hand om er var ni än i kommunen befinner er. ■

Foto: Andreas Lundgren

Per-Åke Sörman
Ordförande
Landsbygdsnämnden

Sammanfattning av höstens medborgardialoger

Hampetorp, 28/8

Ett 40-tal personer diskuterade bland annat behovet av en kaj med sjömack i Hampetorp och vilka möjligheter som skapas med den. Trafikfrågor om kollektiva förbindelser, cykelväg till Hampetorp och hastighetssänkning lyftes också under mötet.

Kvinnerstagsgymnasiet, elevdialog, 19/9

Rektor Claudia Kraft pratade om att det är svårt att få sökande till lantbruksutbildningarna, medan fler söker till utbildningarna smådjur och häst. Eleverna berättade att det är en trevlig och lugn läromiljö och sannolikheten att få jobb efter att man är klar är väldigt hög. Däremot tyckte man inte att skolan var så bra på att berätta om detta och marknadsföra sig.

Latorp, förbättringspromenad, 17/10

Nio personer gav sig ut på promenad genom Latorp tillsammans med nämnden. Behovet av en gång- och cykelväg längs Garphyttvägen lyftes. Att tillgängliggöra naturreservatet Latorpsängarna som ett besöksmål med bänkar och bord var en önskan som framfördes. Gatabelysning och upprustning av Skölds torp var andra ämnen som berördes under vandringen.

Örebrotravet, 14/11

Med en ambition om att finnas på naturliga mötesplatser bjöd nämnden in till dialog på Örebrotravet. Diskussioner kring allmänna landsbygdsfrågor som kollektivtrafik, fiberdragningar samt bygge av både bostäder och samhälle hölls i samtal som kan sammanfattas som goda.

Tjänstemännen på landsbygdsenheten vill önska er alla en riktig God Jul och ett Gott Nytt År!

Vi tackar för alla inspirerande berättelser 2019 och ser fram mot ett nytt år med Landsbygdsnytt 2020!
– Lena och Mikael

Landsbygdsnytt #4 2019

Ansvarig utgivare: Lena Norrström, 019-21 20 42
Nästa nummer kommer i mars 2020. Har du synpunkter eller tips?
Kontakta oss via landsbygdsnytt@orebro.se

Produktion: Clearberry AB – clearberry.se
Text och foto: Maria Eremo
Text, foto och form: Anders Jakobson

Uppskattad studie hos lokala matproducenter

Under hösten har en studie gjorts bland matproducenter i Örebroregionen. Utgångspunkten var att undersöka på vilka sätt kommunen kan främja försäljning av lokalt producerade livsmedel där torghandel kan vara en del.

Åsa Berglund har studerat till måltidsökolog vid Örebro universitet och har utfört studien på uppdrag av Landsbygdsnämnden.

– Det finns ett ökat intresse för lokalproducerat, men de som satsar på det småskaliga har svårt att nå ut, bli lönsamma och tidseffektiva. Det är producenternas största utmaningar.

Hon utvecklar:

– Logistik är en av flera olika aspekter som spelar in när det gäller lönsamheten. Som egen företagare är det många delar att ta hand om och direktförsäljningen blir ofta lidande. Dessutom saknas en central kontaktyta för producenterna och konsumenterna.

De frågor som Åsa burit med sig in i studien är: Vilka försäljningskanaler har producenterna? Hur kan man göra det bättre? Är torghandel det rätta sättet för producenterna att sälja sin mat?

– Att vi visat ett intresse för producenterna har varit uppskattat, men det har tagit en liten stund innan de har förstått att vi faktiskt varit intresserade av deras åsikter. De verkade

inte vara vana vid det.

Intervjuerna har gjorts via telefon eller i grupp och Åsa har även skickat ut enkäter kring torghandel och försäljningskanaler. Svaren har varit blandade, men har gått att samla ihop till några konkreta punkter.

– Torghandel är en viktig kanal för många, men det behövs ökad satsning och engagemang för att fler konsumenter ska få reda på det. En samordnare som kan se till att allt går rätt till och som lyssnar på producenterna. Marknadsföring och informationsspridning är också sådant som efterfrågas.

Det är inte bara i Örebro man funderar över hur man kan öka försäljningen av lokalproducerat. Alla brottas med det, menar Åsa och säger att hon som en del av studien tittat på andra kommuner i Sverige för att se hur de hanterar frågan.

– Vissa har slutat helt med torghandel och satsat på andra hållbara lösningar för att få ut lokalproducerat i matbutikerna. Det är mycket spritt hur man har jobbat

och det verkar fungera på olika sätt.

Just nu är det oklart hur arbetet kommer att tas vidare men i Åsas rapport finns förslag inför framtiden baserat på producenternas önsknings, till exempel:

- En kombination av torghandel och Reko-ringar.
- En gemensam marknadsföringsplattform som inte är beroende av social media.
- Fler evenemang kring lokal mat.
- En butik med enbart lokalproducerat.

– Det är mycket som kan göras och det är en viktig fråga för att nå ett mer hållbart klimat för lokalproducerade livsmedel och för att hjälpa de småskaliga producenterna att etablera sig mer. Det behövs göras fler insatser för dem, säger Åsa. ■

Vinnare av Landsbygdspriset 2019

Juryen har utsett vinnarna av Stora landsbygdspriset (10 000 kronor) och Unga landsbygdspriset för framgångsrikt företagande (10 000 kronor). Dessutom delades hederspriset Lilla landsbygdspriset (5 000 kronor) också ut.

Örebro kommuns unga landsbygdspris för framgångsrikt företagande

Richard Waldesjö, Waldesjös väg och mark

Richard Waldesjö i Frösvidal är vinnare av Örebro kommuns unga landsbygdspris för framgångsrikt företagande. Han nominerades av Latorps byalag.

– Det känns oerhört ärofyllt att vinna. Jag har en vision om att bli ”entreprenören på byn” och att nomineringen kommer från de närboende är väldigt roligt.

I juryns kommentar går det att läsa: ”Richard är en ambitiös och driftig ung människa, som vid 22 års ålder redan driver ett framgångsrikt företag med egen maskinpark och inhyrd personal.” Att han hamnade i branschen var lite av en slump.

– Jag skulle bli brandman, trodde jag, men någon gång i åttan-nian var jag på läger och blev introducerad för en grävmaskin och tyckte att det

verkade häftigt. Efter att ha gjort praktik hos en grävmaskinist blev det i stället det jag riktade in mig mot.

Företaget startades 2014, under sommarlovet mellan tvåan och trean, med smågrävningar åt privatpersoner och efter studenten 2015 började han på heltid. I dag handlar det mycket om väghyvling där Richard gör i ordning skogsvägar och grusvägar. Han har även en grävmaskin som en inhyrd kille använder sedan i våras.

– Tanken på att starta eget hade funnits där, men kanske inte så tidigt. Men det gick. På sikt kommer jag att börja anställa. Redan nu i vinter tar jag in en kille till snöröjningen. Jag har tankar om att utöka verksamheten för att få en större bredd och ta på mig fler uppgifter i egen regi. Jag vill ha ett härligt gäng.

Vad ska du göra för pengarna?

– Jag kommer att investera i verksamheten, kanske byta några maskiner. Men jag har även tänkt att ha ett julbord för alla som jag hyrt in och de som ställer upp. Det är ett tiotal. Det kan bli ett bra julbord! ■

Juryns kommentar: Richard är en ambitiös och driftig ung människa, som vid 22 års ålder redan driver ett framgångsrikt företag med egen maskinpark och inhyrd personal. Richard planerar att börja anställa personal framöver och har visioner om att inom en tioårsperiod ha fem till tio duktiga medarbetare och en utökad maskinpark i sitt företag. Richard är också engagerad i sin bygd och har hjälpt till vid arbetet med lekredskap vid lågstadieskolan i Latorp, samt hjälpt Vintrosa IS med upprustningen av idrottsplatsen vid skolan i Vintrosa.

Örebro kommuns stora landsbygdspris

Carina Stavenek, Lustiga Landet

Tre och ett halvt år har gått sedan Carina Stavenek och hennes familj flyttade från Stockholm till Vintrosa. I år drev de Lustiga Landet för tredje säsongen. Det är för detta barnfamiljevänliga utflyktsmål som hon nominerats till, och slutligen fått, Örebro kommuns stora landsbygdspris.

– Det känns stort. Det är ingen som har knorrat utan alla har bara tyckt att det har varit roligt när vi drog i gång. Vi har känt oss välkomna och bara mött positiva människor. Jag känner att jag kommit in bra här i samhället. Det hade inte varit lika lätt i storstan.

Carina har lite svårt att smälta att hon faktiskt har vunnit.

– Det känns överkligt. Jag är inte van vid uppmärksamhet, men jag är superglad.

I Landsbygdsnytt tredje nummer 2018 berättade vi om Carina och maken Torbjörns flytt till landsbygden där de slog upp portarna för Lustiga Landet. Carina säger att det varit både svårt och lätt att starta.

– Det som har varit svårt är det administrativa och byråkratiska med bygglov och allt man behöver ha koll på.

Lättare och roligare är det att hitta på lekstationer och leta idéer. Säsongen pågår från våren till hösten. Det blir en del slitage på stationerna, samtidigt som de försöker byta och variera utbudet.

– De som kommer tillbaka ska se att det finns något nytt varje säsong.

Det är i Lustiga Landets verksamhet vinstpengarna kommer att hamna.

– Jag kommer att investera i något kul för barnen. Jag har många idéer så pengarna kommer att bidra till en ny station. ■

Juryns kommentar: Carina tog med sig familjen och flyttade till Vintrosa, där hon och hennes man Torbjörn på kort tid har byggt upp ett attraktivt utflyktsmål på vår landsbygd: Lustiga Landet. På Lustiga Landet kan barnen röra sig och leka i skogs- och ängsmiljöer, så här har man tagit vara på de möjligheter och skatter som landsbygden rymmer. Carina är också engagerad i sin bygd genom sitt föreningsengagemang. Hon sitter i styrelsen för den lokala företagarföreningen Tysslinge företagare och har där ansvar för bland annat evenemangen Tysslingedagen och Vinter i Tysslinge.

Örebro kommuns lilla landsbygdspris

Jesper Melin, Garphyttan

Juryn valde i år att dela ut ett hederspris, Örebro kommuns lilla landsbygdspris, vilket gick till 23-åriga Garphyttan Jesper Melin som ordnat en bilträff för ungdomar.

– Jag tappade nästan ordet när jag fick veta att jag hade vunnit ett pris. Det värmdde så mycket och har gett mig extra energi att fortsätta och utvecklas med det jag har gjort.

Pengarna kommer att gå till fler bilträffar likt den Jesper anordnade. Han är själv väldigt bilintresserad och har varit på olika träffar i Sverige och inspirationen tog han med sig hem.

– Det finns många ungdomar i Garphyttan som är bilintresserade, men det händer inte så mycket i byn. Det var därför jag beslöt mig för att ha en bilträff och samarbeta med Nattvandrarna för att många vuxna skulle finnas på plats. Det var väldigt lyckat, mycket skratt och att det hände något kul i byn uppskattades av befolkningen. ■

Juryns kommentar: Jesper Melin arrangerade en bilträff för ungdomar 13-25 år i Garphyttan som kan få stor betydelse för förståelsen och sammanhållningen i bygden. Det har förekommit klagomål på att ungdomarna hänger vid skolan och skräpar ned. Den här bilträffen var ett tillfälle för ungdomarna att träffas, men även ett tillfälle för andra boende i Garphyttan att träffa ungdomarna. Bilträffen var alkoholfri och genomfördes i samverkan med Nattvandrarna, som också kunde träffa ungdomarna under avspända former. Jesper har visat prov på ett genuint ideellt engagemang och Garphyttborna ser säkert fram mot fler initiativ av det här slaget.

Populär racketsport kommer till Garphyttan

När Magnus Olséns padelintresse tog fart ordentligt bestämde han sig för att bygga inomhusbanor i Garphyttan. Helgen 14-15 december är det invigning.

– Jag fick idén för ett år sedan och när min fru Jessica Olsén som också är med på denna satsning sa ”kör”, ja då satte vi i gång, säger Magnus.

Paret Olsén har bott i bygden sedan gymnasietiden och sedan 2013 bor de endast ett stenkast från det aktivitetshus där padelbanorna rymms.

– Det blir två banor och ett gym. Dessutom en fyra och en halv meter hög klättervägg. En så kallad boulder-ringvägg med mjuk matta under så att man inte behöver sele.

Familjen bestämde sig för att involvera alla fem medlemmar och startade ett aktiebolag.

– Äldsta dottern är med i styrelsen, medan våra två tonåringar ska hjälpa till med det de kan, säger Jessica.

Magnus som är i byggbranschen älskar att bygga även på fritiden, även om han erkänner att just detta projekt kanske varit lite väl extremt.

– Vi ser det här som en extragrej på vår fritid. Det kommer att vara obemannat och så får du en kod för

att komma in. Inget medlemskap behövs förutom till gymmet, säger Jessica.

Olséns är såklart fullt medvetna om potentialen som finns i Garphyttan med omnejd, hur området flödar av friluftsliv och sport.

– Jag tycker att Garphyttan andas just det. Det var självklart för oss att hallen skulle ligga här och vara ett komplement till allt annat, säger Magnus.

Snacket som gått redan innan invigningen har varit positivt och det är fokus på padel i första hand.

– Men vi har förstått att även gymmet är eftertraktat och ska försöka bygga ut det på sikt. Men till en början är det 63 kvadratmeter, säger Jessica.

Manges Padel har satsat på höj- och sänkbara nät på banorna vilket gör att de även kommer kunna nyttjas till badminton och volleyboll. Underlaget är samma som används i officiella padelsammanhang.

– Padel är en riktig nördsport och vi tror att vi kommer få hit spelare från Örebro, särskilt från de västra delarna. Det tar elva minuter med bil från Västhaga och här finns det alltid parkering, säger Jessica.

Padelbanorna kan bokas via Matchi på nätet och framöver kan det även bli en utomhusbana plus en boulebana. På sikt hoppas Olséns även på att en massör ska vilja hyra in sig i lokalerna.

– Det här är en stor investering, men vi tror verkligen att det kommer att bli bra. Vi hoppas att våra besökare kommer att känna den familjekänsla vi vill förmedla. Att det är familjen Olsén som står bakom detta, säger Magnus. ■

Vad är padel?

- Padel är en racketsport som ursprungligen kommer från Spanien och Latinamerika.
- Ursprunget är oklart, men 1974 utformades de regler och principer som gäller än i dag.
- Padel spelas oftast som dubbel mellan två par spelare.
- Samma poängräkning som tennis.
- En vanlig padelplan har måtten 10x20 meter och omges av väggar som får användas i spelet. Baktill, och en bit på sidorna är det glasväggar. På resterande del av sidorna är det galler. Planhalvorna avskiljs av ett nät.
- Padel kan även spelas i singel, men då spelar man på en mindre plan.
- Padel har fullkomligen exploderat i Sverige de senaste åren och spelas av alla åldrar. ■

Magnus och Jessica Olsén.

Vinön är mer än en sommaridyll

Den är lite av Hjälmarens pärla. Men Vinön är så mycket mer än en sommaridyll. Här bor över 100 personer året runt och ön fullkomligen sprudlar av engagerade öbor vars insatser gynnar både fastboende och sommargäster.

Vinön är i stort behov av ett nytt avloppssystem

Redan 2014 startade en arbetsgrupp kring den högst aktuella frågan om öns avlopp och dricksvatten.

– I dag är det så att några hushåll inte ens har eget vatten och brunnar sinar när grundvattennivån sjunker, säger Birgitta Åberg Andersson, ordförande i Vinöns kultur- och hembygdsförening.

En del av öns fastboende har löst det genom att duscha och tvätta i skolans källare, men på sikt måste en permanent lösning fram.

– Vi har en fin målsättning i föreningen om att allt vi gör ska hänga ihop med våra mål och stadgar. Vatten- och avloppsfrågan är en viktig bit.

Birgitta menar att de boende på Vinön är sårbara i frågan och därför tog man en första kontakt med kommunen om kommunalt vatten och avlopp för fem år sedan.

– Först fick vi tvärnej och sedan löften om 2019. Men sedan blev det framskjutet så långt som till år 2027 och det går inte.

Det har arrangerats många stormöten där både politiker och tjänstemän varit inbjudna. Arbetsgruppen har gjort studiebesök på andra öar, allt för att hitta en bra lösning för Vinön.

– Tack vare att vi fick 24 000 kronor av Leader Mellansjölandet har vi kunnat göra en förstudie. En inventering har gjorts och det var då vi insåg att många har dåliga avlopp. Dessutom har vi 34 yrkesfiskare i Hjälmarens som ska överleva. Att fortsätta övergöda sjön är inte ett

alternativ.

Det ekonomiska bidraget resulterade i en extern kompetens som tagit fram en potentiell lösning.

– Ett stort gemensamt reningsverk och avlopp är vad vi siktar på. Vi har ett bra samarbete med miljökontoret och vi vill att kommunen är med och bidrar till ett avlopp vid Norra badet.

Till sommaren påbörjas den stora inventeringen av öns alla enskilda avlopp. Birgitta vet att många inte kommer att hålla

måttet och hoppas att en stor del av de boende vill ansluta sig till en gemensam lösning.

– I dag har en del redan fått in saltvatten i sina brunnar och risken är stor att fler drabbas om enskilda brunnar borrar. Därför har vi pratat om att dra in sjövattnet till det gemensamma reningsverket.

30 november 2022 ska alla avlopp på ön vara åtgärdade, tiden är knapp.

– Vi har räknat på att 500 personer skulle kunna ansluta sig till vår tänkta lösning. Det är mycket att ta ställning till och vi hoppas att folk ska haka på. Det skulle bli bättre för alla. ■

Birgitta Åberg Andersson

Möjligheterna för en solcellspark är goda

Solcellspaneler finns lite överallt på Vinön redan i dag. På scenen vid skolan sitter det sedan snart tio år solceller på ena taksidan.

Solsäkra Vinön är en bra plats för en solcellspark. Det tror kultur- och hembygdsföreningens vice ordförande Åsa Ödman som slutfört en förstudie om hur öborna kan samarbeta kring en energialstrande park centralt på ön. Studien bekostades av pengar från Leader Mellansjölundet.

– Föreningen och Nordic Energy Partner (Nepab) ansökte om pengar ihop. Magnus Lagergren från Nepab har drivit frågan om solcellsparkens storlek med Eon, medan föreningen har lett diskussioner på ön om hur ett samarbete kan se ut, berättar Åsa.

Det är fullt möjligt för en privatperson att sätta upp solcellspaneler på sitt tak och på så vis alstra sin

egen el och sälja överskottet vidare. Men det är en väldigt dyr investering, även om återbetalningstiden är ganska kort. Ett förslag som diskuteras är att starta en ekonomisk förening och sälja andelar.

– Vid utdelning kan ägarna få medel att betala sina egna elräkningar. I stället för att göra en egen dyr investering kan man köpa så många andelar man vill och har råd med. Jag tror att det kommer att bli lätt att sälja dem – till och med till de som inte ens bor på ön.

Åsa utvecklar sina tankar:

– Det är många som har en relation till ön. Det finns ett medvetande om Vinön. När jag säger att jag bor där så ska alla berätta om de varit här

eller inte, speciellt örebroare. Jag tror att det kan bli lite av en grej att köpa andelar i solceller på Vinön.

Men det är ett tag kvar innan solcellsparken kan bli verklighet. Nästa steg efter förstudien är att bestämma formen på samarbetet. Det finns lite olika tankar på ön, men Åsa tror på idén om en ekonomisk förening.

Under förstudiens gång kom ett besked som skapar ännu bättre förutsättningar för en eventuell park.

– Eon meddelade att de skulle lägga ned en ny kabel från Hampetorp till södra Vinön. Tidigare finns en kabel som går via Biskopsvrak till norra ön. De kommer att mötas ungefär vid skolan.

Här skulle det alltså vara möjligt att anlägga en ganska stor anläggning. Nepab har beräknat på en anläggning på 1 megawatt, som skulle ta upp ungefär 0,5 hektar mark.

– Anläggningen skulle kunna skicka ström åt vilket håll som helst och kunna mata fastlandet. Ytan skulle heller inte bli helt oanvändbar för annat, utan till exempel fårbeta skulle kunna ske runt omkring. Jag tror att det skulle vara helt lysande att lägga parken där de två systemen möts. ■

Åsa Ödman

Vinöns tjejgrupp ses regelbundet

Sedan början av 2000-talet har tjejgruppen varit aktiva.

– Allt började med ett utvecklingsprojekt med hjälp av EU-pengar och nu snart 20 år senare ses vi fortfarande regelbundet, säger Mariann Karlsson, en av de som hängt med längst.

De har hunnit med mycket genom åren och det har inte bara handlat om handarbete och ljusstöping.

Foto: Mariann Karlsson

– Vi har lärt oss bokföring, haft datorutbildning, eget företagande, personlig utveckling och mycket mer. Varje år binder vi kransar till jul och bakar knäckebröd.

De är ett gäng på sex personer som träffas varje onsdag i hembygdsgården, Vinöns gamla skola. Medelåldern är hög och tjejerna skulle gärna se att fler yngre tog sig till träffarna.

– Vi gör ett program för varje termin som presenteras i Ö-bladet och träffarna är öppna för alla. Vi är alltid fler när vi gör den årliga kransbindningen till exempel. Alla är välkomna!

Nya hemsidan är ett lyft för Vinön

Hemsidan **vinon.se** har blivit en snygg och proffsig informationskälla för både öbor och turister. Rita Tammerman-Eklund är ansvarig för innehållet. Hon har jobbat inom reklam och information hela sitt yrkesverksamma liv, varit copywriter och tänkt marknadsföring.

– Vi kände att hemsidan behövde förnyas och helt enkelt bli lite mer användarvänlig. Vi sökte pengar hos Örebrokompaniet och fick 50 000 kronor.

Anna Salander från Studio Solution har gjort designen medan Rita producerat innehållet. Lanseringen av sidan skedde tidigt 2018 och den har tagits emot väl.

– Vi har fått mycket beröm och det

är jättekul. En del av de öbor som driver eget menar att hemsidan är en viktig kanal för dem när det gäller nya affärer.

Sidan är främst till för de som ska besöka ön. Vad man kan hyra, köpa, äta, hur man kommer dit, är exempel på frågor som besvaras. En central del är kalendariet där även värds- husets aktiviteter syns. Rita menar att värds- huset betyder mycket för besöksnäringen.

– När året är slut kan jag enkelt skicka årets kalendarium som underlag till de som skriver föreningens verksamhetsberättelse. Sedan börjar jag på nytt.

Nu är det meningen att hemsidan ska rulla på. Rita säger att de har

hittat en bra form och behöver bara underhålla fotoalbumet och kalendariet framöver. Omständigheter har även gjort att Rita och hennes kollega Catrine Neiler fått lära sig att uppdatera tekniken bakom hemsidan.

– Vi behövde ta hand om uppdateringar av Wordpress och tillägg. I stället för att lägga den kostnaden på någon ville vi lära oss själva. Vi sökte pengar hos Landsbygdsnämnden och har tack vare bidraget vi fick hittills haft tre kurstillfällen med en it-kille. Det har varit väldigt bra och vi har fått en trygghet i att vi nu vet vad vi gör. Att producera innehåll är enkelt men tekniska uppdateringar är lite läskiga. Nu vet vi att det inte går att göra fel bara man tänker efter först. ■

Träffarna drivs som studiecirkel genom Studieförbundet Vuxenskolan och Mariann menar att behovet av ett socialt nätverk är stort för många.

– Det viktigaste är att vi gör något tillsammans, ibland sitter vi bara och pratar. När vi har haft öl- och vinprovning kommer gubbarna med också, säger hon och skrattar.

När tankarna om att få gruppen att växa, och att få kvinnor på andra delar av Örebros landsbygd att göra samma som Vinögruppen, sätter i gång är Mariann säker på sin sak:

– För det första är det inte lätt att få med folk, det gäller att hitta något som lockar. Eldsjälar är viktiga i ett sådant här sammanhang. Vi har tur som har en bra lokal som passar bra för träffar av olika slag.

Träffarna har även blivit en undergrupp till Vinöns kultur-

och hembygdsförenings evenemangs- grupp och är behjälplig med att fixa sådant som behövs. Till exempel ordnas luncher varannan torsdag under hösten och vintern med hjälp av andra öbor.

– Det är uppskattat. Vi är ett 20-tal varje gång. Det finns ju ingen affär här på ön där man ses spontant, det här blir ett sätt att komma ut och höra vad som hänt på andra delar av ön. Det är alltid trevligt att ses, man mår bra av att göra något, säger Mariann. ■

Mariann Karlsson

Blåjusfrågor har en självklar roll i öns utveckling

För några år sedan bildades Vinöns blåjusgrupp som en undergrupp till Vinöns kultur- och hembygdsförening.

– Nu kan vi bevaka blåjusfrågorna gemensamt, säger Rikard Widlund, en av fem medlemmar och även ansvarig för Vinöns sjöräddning.

Frågorna har alltid diskuterats, men arbetet kring dem kunde bli lite rörigt. Tack vare att gruppen sattes ihop med både brandvärnets, sjöräddningsstationen och hembygdsföreningen har arbetet kommit framåt.

– Nu bevakar vi blåjusfrågorna gemensamt. Hittills har det handlat mycket om akuta åtgärder och deltagande i möten med SOS Alarm, Nerikes Brandkår och Region Örebro län.

Det är dessa samt Sjärräddningssällskapet och Trafikverket som är de gemensamma kockarna för Vinöns blåjusfrågor.

– Vi är dessutom medlemmar i ett nationellt nätverk, Skärgårdarnas riksförbund, där det förs nationella resomang. Det spretar en hel del i landet kring vilken service som går att få.

På Vinön finns i dag en räddningsbåt, en brandbil och en ”öbolans”. Den sistnämnda är en ambulans med bår, brandvärnets akutväska, filter och hjärtstartare.

– All övrig utrustning plus mediciner finns alltså inte. Sedan gruppen tillkom har man fått till konkreta förbät-

ringar utrustningsmässigt, men också i samverkansarbetet.

– Det har varit en del strul kring sjuktransporter och bättre rutiner behövs. Det är något vi jobbar med, säger Rikard.

Han tycker att kommunikationen är bra, men att den ändå kan bli bättre i skarpt läge.

– Vi har cirka sju till åtta sjuktransporter per år och många gånger är det tack vare vi som är frivilliga på ön som allt fungerar. Sedan färjans jour natttid togs bort hänger det mesta på oss. Det är verkligen något vi skulle vilja diskutera vidare med regionen. Den helikopter som finns till förfogande har jag aldrig sett här ute hos oss. Vi gör allt vi kan här ute och det fungerar ju, men det är mycket ansvar på oss frivilliga som sagt.

Rikard menar att de aldrig skulle kunna riskera någons liv för att markera och därför sker heller inte de förändringar man önskar.

– Vi har lovats förbättringar, men inget händer. Dessutom är ju kajerna bristfälliga både här ute hos oss och i Hampetorp. Tillgång till färja natttid är inte en död fråga för oss, jag hoppas att den frågan drivs vidare. ■

Fiberdragningen klar efter två år

Den 11 juli 2017 höll Kumbro Stadsnät sitt första informationsmöte om fiberdragningen på Vinön. I somras anslöts 72 hushåll.

– Det är väldigt bra för ön. Alla uppskattar möjligheterna det medför, inte minst de som jobbar hemifrån. Det är ett väldigt lyft med en bra uppkoppling, säger Rita Tammerman-Eklund.

När Kumbro Stadsnät presenterade sitt erbjudande hade

de ritat ett äggformat område över Vinön där möjligheterna till fiber skulle finnas. En hel del intresserade fastighetsägare hamnade utanför ”ägget”, bland annat Rita.

– Som tur är har jag en man som kan tjata. Han menade att det är det här som är glesbygd. Folk bor utspritt. Det fick Kumbro Stadsnät att tänka om.

35 hushåll var intresserade vid första mötet. 72 anslöts och nästan lika många till kan det bli. ■

Landsbygdens tomma hus har kartlagts

Fler vill bo och verka på landsbygden än det finns lediga bostäder och lokaler. Men det finns tomma hus som skulle kunna fylla en del av behovet och Örebro kommun har kartlagt dem.

Kristin Vettorato, före detta landsbygdstrateg på landsbygdsheten, har varit ansvarig för kartläggningen.

– Initiativet från Landsbygdsnämnden grundades i att det finns ett behov av bostäder och verksamhetslokaler på landsbygden. Det finns för få bostäder för att tillgodose alla som vill bo där. Därför gjordes kartläggningen.

Drygt 1000 potentiella bostäder och lokaler identifierades. Det rör sig om allt från lediga flyglar i herrgårdar som i princip är inflyttningsbara på en gång, via ödehus som behöver viss renovering, till hus som inte alls är tomma utan används som fritidsboende av ägarna.

– Vi har under hösten skickat ut vykort till fastighetsägare där vi önskar att få komma i kontakt med de som är intresserade av att hyra ut eller sälja.

Kristin berättar att andra kommuner har gjort samma sak och kommit längre. Falkenbergs kommun är till exempel en inspirerande föregångare som startat en webbsida som kommunen äger. Där visar de upp Falkenbergs landsbygd och dess

bostadsmöjligheter, bland annat obebodda hus.

– Vi sonderar terrängen för att se hur vi ska jobba i Örebro. Det är inte meningen att kommunen ska fungera som en fastighetsmäklare, det har vi varit tydliga med i utskicket. Många fastighetsägare har kanske inte ens tänkt på möjligheterna att hyra ut och då är en tanke att Örebro kommun ska kunna vara behjälpliga med att förmedla kontakter mellan dem och personer som är intresserade av att flytta till landsbygden.

Hela Örebros landsbygd är med i kartläggningen och Kristin upplever att det är en jämn spridning bland de större tätorterna. Hon säger det eftersom hon själv suttit och klistrat adresslappar på utskicken. Då gjorde hon en oväntad upptäckt.

– Helt plötsligt dök min egen adress upp. Jag bor på landsbygden och har ett 1800-tals hus på tomten som saknar både innertak och fönster.

Det var lite lustigt, men ett bevis på att kartläggningen har fungerat.

Initieringsfasen pågår fram till årsskiftet och till dess hoppas Kristin att de fastighetsägare som är intresserade har hunnit höra av sig.

– Om vi kan få ett 40-tal hus att bli bebodda så vore det fantastiskt. Det skulle vara ett väldigt gott resultat.

Kristin hoppas att det här ska bli en levande fråga.

– I Falkenberg har det gått från ett projekt till en metod som faller under deras näringslivsenhets uppdrag. Jag hoppas att det ska ingå i landsbygdshetens arbete här. Det är en konkret och större fråga som krok i faktumet att lands-

bygdfrågor inte är specifika frågor. Det är med andra ord en viktig fråga för kommunens utveckling i stort.

Nästa steg är inte definierat än men Kristin är hoppfull.

– Det ska bli intressant att se vad det här leder till om ett par månader. ■

Kristin Vettorato.

Hur har det gått?

I och med detta nummer av Landsbygdsnytt har totalt åtta producerats under två år. Det fick oss att bläddra i de tidigare numren och följa upp några av de artiklar vi skrivit. Hur har det gått?

Axbergs Folkets hus lever vidare

Det ser lite ljusare ut för Axbergs Folkets hus sedan sist vi skrev om föreningen. Då var det nästintill gravöl på gång, men nu när vi kontaktar ordförande Lennart Lindkvist är tonen annorlunda.

– Ekonomin är inte helt i balans än, men trots det kan vi betala alla löpande fakturor och ha några kronor kvar i kassan varje månad. Så det löpande klarar vi av, berättar Lennart.

Föreningen har tillsammans dragit i gång gymnastik och en del idrotts-evenemang visas på storbild. Det har resulterat i att Folkets hus har blivit en samlingsplats för alla som vill se och heja fram sitt lag.

– Det här är inga saker som ger mycket pengar, men jag hoppas att det ger mersmak för mina grannar att hålla huset levande. Något som känns väldigt roligt är att en före detta byinvånare skänkt en summa pengar som i princip blev vår räddning när det såg som mörkast ut.

De regelbundna föreställningarna från Martin Mutter är ytterligare ett dragplåster som gett god sammanhållning. 100-årskalaset blev en tacokväll med många besökare och mycket trevlig stämning.

– Nu vill vi få bättre snurr på uthyrningen för till exempel bröllop

och födelsedagar över helgerna. Då har vi snart råd att ge huset en ansiktslyftning. ■

Utegymmet i Vintrosa är tillgängligt för alla

Det planerade utegymmet i Vintrosa står nu klart. På grund av några sena leveranser kunde inte gymmet börja användas förrän under hösten, men nu är det en naturlig del i Vintrosabornas vardag.

– Allt har gått bra med utegymmet. Det står klart med tolv maskiner på Vintrosa IP. Vi har en utegymnsgrupp som med mig som arbetsledare har drivit på projektet och som kommer att sköta fortsatt underhåll, säger Ted Rylander från Vintrosa IS.

Föreningen fick 175 000 kronor från Fritidsnämnden och även Landsbygdsnämnden har stöttat med bidrag.

– Resterande har vi jobbat fram från sponsorer, både företag och individuella medborgare i Vintrosa-trakten.

Projektet har bidragit till en enormt positiv anda och en tro på att man kan få till en utveckling på landsbygden.

– Vi har nu en diskussion om nästa steg för att få det Vintrosa IP vi önskar. Vi satsar på en officiell invigning med en instruktör tidigt i vår. ■

Matresan gav mersmak

Helgen 7-8 september hade Matresan premiär i hela Örebro län. Vi träffade arrangörerna Davide Lindqvist och Richard Ekbohm tidigare i år och då var det två förväntansfulla herrar som hoppades på ett lyckat arrangemang.

– Det gick jättebra, över förväntan faktiskt med både besöksantalet och det mediala intresset. Jag tror att många producenter inte var beredda på att det skulle bli så mycket folk, säger Davide.

De olika producenterna hade allt från 100 till 1500 besökare per dag.

– Med tanke på att det var första året och på förutsättningarna vi hade så blev det generellt väldigt bra.

Nu är det bestämt att man ska

Utegymmet i Vintrosa.

Davide Lindqvist.

Fritidsbanken Östernärke gör succé

I årets första nummer berättade vi om planerna för Fritidsbanken i Östernärke. I juni fick man tillgång till lokalen på Industrivägen 4 i Odensbacken och den 5 oktober var det invigning.

– Det går jättebra! Det är så roligt att både skolor och privatpersoner är taggade, säger Linnéa Härlin, verksamhetsansvarig.

Det är ett stort sug efter träningsredskap som till exempel cross-trainers.

– Vi har lånat ut en träningscykel till seniorboendet Solgården i Stora Mellösa. Det känns jättekul. Grejerna kommer tillbaka och de som har lånat är jättenoga, så hittills fungerar allt utan problem.

Det som har gått bättre än förväntat är att människor tycker att det är roligt och att det blivit en stolthet över orten.

– Fritidsbanken ger en positiv känsla av bygden. Folk sträcker lite extra på sig.

Skolor har lånat skridskor så att alla elever kan åka på lika villkor, det samarbetet vill man gärna ha med fler skolor, förskolor, föreningar och lägergårdar.

– Vi har ett nära samarbete med Fritidsbanken i Örebro, vilket känns bra.

I dagsläget finns cirka 1500 olika pryglar att låna. Vid återvinningscentralen i Odensbacken finns en liten bod där man kan bidra med saker. ■

Återvinningsstationen i Glanshammar är i gång

Den 11 juni ställdes en ny återvinningsstation ut på Kemivägen i Glanshammar. Stationen är placerad utanför återvinningscentralen och är resultatet av ett lyckat samarbete mellan Örebro kommun och Förpacknings- och Tidningsinsamlingen, FTI. Den tidigare återvinningsstationen i Glanshammar togs bort i maj 2015 på markägarens begäran och sedan dess har FTI arbetat tillsammans med Örebro kommun för att hitta en yta för en ny station. Sedan juni är den alltså i gång, något som underlättat betydligt för de närboende som Landsbygdsnytt har pratat med. ■

arrangera Matresan även nästa år och förberedande möten är redan gjorda.

– Vi vill ju att detta ska fortsätta, det är så här regionen ska leva. Nästa år kommer vi att få ett helt annat stöd. Vi vill hitta en jämnare fördelning och få med oss fler utställare i till exempel norra länsdelen och få mer spridning i hela länet, säger Davide. ■

Hjälmarfestivalen blev lyckad trots vädret

17 augusti arrangerades Hjälmarfestivalen på Vinön med bland annat Kalle Moraeus. Trots otur med vädret känner sig både medverkande och arrangörer nöjda med dagen.

– Vi hade lite otur eftersom det var mycket aktiviteter runt om i både Sörmland och Östernärke. Men de som var här var jättenöjda. Vi vet ännu inte om det blir något nästa år, då måste vi nog satsa på mer samarbeten, säger Birgitta Åberg Andersson, ordförande i Vinöns kultur- och hembygdsförening. ■

Ervalla hembygdsförening gjorde tidskrift till barnen

Tidigare i år slutförde Ervalla hembygdsförening den 20 sidor tjocka tidskriften ”Stenyxorna, järnvägen, gruvan och andra berättelser från

Ervalla bygden” till årskurs tre och fyra i Ervalla skola.

– Publikationen har fått en hel del uppmärksamhet. De positiva kommentarerna har varit många. Redan när den var på tryck fick vi rapporter om positiv uppmärksamhet från en annan hembygdsförening, säger Bo Werneström, från föreningen.

I juni kompletterades berättelserna i trycksaken med en heldagsutflykt för årskurs tre och fyra.

– Då besökte vi Skärmarboda-bergen, historiska minnesmärken med spår efter gruvorna och hammarbruket.

För att få ut mesta möjliga av allt arbete har hembygdsföreningen även gjort en utställning på hembygdsgården. ■

Ervallabarnens utflykt till Tistaborg.

Samlingslokaler rustas och utvecklas

Gällersta forngård.

Under 2019 har Landsbygdsnämnden beviljat 1 107 840 kronor i investeringsstöd i byggnader. Dessa har fördelats på fyra olika platser.

Gällersta forngård

Gällersta forngård beviljades bidrag på 194 415 kronor. Pengarna har framför allt gått till att åtgärda golven. Forngården genomgick en stor restaurering 1995-96 där bland annat nya golv kom på plats, och det är de golven som nu behövt omvårdnad.

– Vi har två salar i gården. Den ena salen är åtgärdad. Där handlade det om en djupgående rengöring och behandling. Det blev aldrig riktigt rent vid städning så något behövde göras, berättar vice ordförande Martin Andersson.

Till den andra salen har tid avsatts i februari nästa år. Det slutgiltiga beslutet har inte klubbats än, men det lutar åt att golvet kommer att slipas och återställas.

– Vi är eniga om att vi ska vårda ytorna så långt det är möjligt. Golvet har släppt lite i limningarna och vi upplever att det gungar lite.

Bidraget har också gått till hörselslingor som har installerats i båda salarna. ■

Vintrosa Folkets hus

Vintrosa Folkets hus satsar på förnybar el. De har beviljats 300 000 kronor i stöd som kommer att gå till en solcellsanläggning och två laddstolpar för elbilar.

– Vi är den första samlingslokalen i Örebroregionen som kommer att ha denna kombination, säger Anders Holm, vice ordförande.

Solcellsanläggningen beräknas vara i fullt bruk till årsskiftet och kommer att generera 14-15 000 kWh per år, en tredjedel av Folkets hus elbehov.

– Laddstolparna blir i en andra etapp till våren. Då kommer vi se till att finnas på Sverigekartan över laddstolpar. I dagsläget finns det inte många stationer att ladda på om man kommer från Norgehållet mot Örebro. Det är bra att få lite mer regional täckning. ■

Vintrosa Folkets hus.

Glanshammarsryttarnas klubbstuga

Ryttarföreningen äger en klubbstuga som är en gammal befälsbarack från Villingsbergs skjutfält. Den flyttades till Glanshammar för drygt 25 år sedan. Den saknar året runt-vatten, toalett, isolering och är inte anpassad för personer med funktionshinder. Men det ska det förhoppningsvis bli ändring på.

– Byalaget och föreningen fick tillsammans tanken om att rusta stugan till en allmän samlingslokal och sökte pengar ihop, säger Bengt Larson, ordförande i Kolja byalag.

– I dag går det knappt att använda den vintertid. Det är kallt och rått. Men en upprustning skulle gynna båda föreningarna. Glanshammarsryttarna får en modern och bra klubbstuga och bygden får en allmän samlingslokal som privatpersoner och andra föreningar kan hyra.

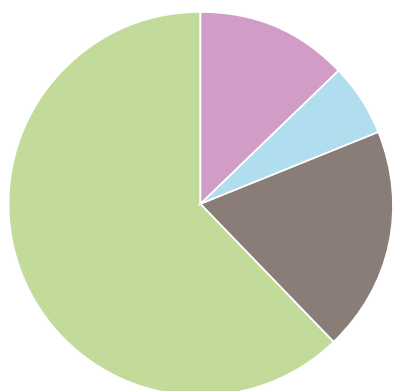
Landsbygdsnämnden har beviljat ett bidrag på 400 000 kronor. Ryttarföreningen har nu skickat in en ansökan om bygglov och väntar på besked om bidrag från andra kanaler, men Bengt tror att till nästa höst kommer lokalen vara rustad och i gång.

– Då blir det en höstfest, hoppas jag! ■

Björneborg

Bygdegårdsföreningen Björneborg har beviljats stöd på 213 425 kronor från Landsbygdsnämnden för att byta yttertak och återställa detta till ursprungligt skick. Stödet delas enbart ut under förutsättning att Boverket går in med samma summa. Bygdegårdsföreningen har skickat in ansökan och beslut beräknas komma i maj 2020, hälsar vice sekreterare Karl-Gustav Forsberg. ■

708 013 kronor

har Landsbygdsnämnden beviljat i utvecklingsbidrag under 2019.

62%: Östernärke

6%: Glanshammar

13%: Tysslinge

19%: Axberg-Kil

Utvecklingsbidrag täcker blandade behov

Det finns flera olika bidrag att söka för utveckling av landsbygden. Här intill skriver vi om investeringsstödet i byggnader som introducerades 2018. På baksidan av denna tidning finns det som alltid information om samtliga bidrag.

I år har Landsbygdsnämnden beviljat drygt 700 000 kronor i utvecklingsbidrag. Hittills, ska poängteras. Det är en sista nämnd efter denna tidnings pressläggning där ytterligare ansökningar kan beviljas.

Många av de evenemang Landsbygdsnytt skrivit om under året har fått bidrag. Till exempel Vintrosaloppet, Hjälmarefestivalen, Tysslingedagen, Ervalladagen och Midnattssolsrallyt. Bidrag har även delats ut för it-utbildning, Valborgsmässfirande, hantverksutställning, teater samt inköp av trådlös mikrofon.

Det är med andra ord blandade behov ute på landsbygden. Här ovan visar vi i diagram- och procentform hur pengarna fördelat sig över de olika områdena. ■

Leader Mellansjöländet stöttar projekt

Leader Mellansjöländet har under 2019 beviljat 4 615 482 kronor till projekt som har sin huvudsakliga nytta inom Örebro kommun, däribland ”Förnya Odensbacken” och ”Fritidsbanken Odensbacken”

Utöver det har Leader även beviljat stöd till flera småprojekt om maximalt 30 000 kronor, som till exempel förstudien om Vinöbornas samarbete kring en solcellspark.

Leader är en metod inom EU, där olika aktörer på landsbygden samarbetar för att utveckla sin hembygd och stärka landsbygdens ekonomi. Du kan söka Leaderstöd om du har en idé som du tror kan utveckla din bygd. Genom Leader kombineras offentligt ekonomiskt stöd med egen privat medfinansiering, som kan utgöras av en oavlönad arbetsinsats eller pengar. ■

Sista ansökningsdag för nästa ansökningsomgång är:

- 8 januari för större ansökningar.
- 13 januari för småprojektsansökningar.

Vinterns kalendarium

Här får ni ett axplock av allt som händer på landsbygden under vintern. Kalendern är skapad utifrån tips från er läsare. Vi tar gärna emot tips året om. Hör av er: landsbygdsnytt@orebro.se

December

14/12: Spiritualistisk välgörenhetsjullandakt med storseans och healingstund. Fridens Sal, Kilsmo.
14/12: Julmarknad, Brevens bruk.
14-15/12: Julbord på Hjälmgården.
14/12: Kvarnbacksföreningens Julmarknad, Industrivägen 8, Odensbacken.
15/12: Luciakonsert med Karolinskas kammarkör, Tysslinge kyrka.
15/12: Kilsbergens hembygdsförening arrangerar Luciafrukost, Bygdgården i Nytorp.
21-22/12: Julbord på Hjälmgården.
24/12: Tomten sitter i skogen vid Dyltavallen från kl 11. Axbergs IF bjuder på glögg och pepparkakor.
28/12: Barnens julfest, Gällersta Forngård.

Januari

12/1: Julgransplundring i Axbergs Folkets hus
13/1: Julgransplundring med Kilsbergens hembygdsförening, Bygdgården i Nytorp.
23/1: Säsongstart för Kundaliniyoga i Björneborg, Stora Mellösa.

Februari

26/2: Säsongstart för medicinsk yoga i Björneborg, Stora Mellösa.
8/2: Begagnatmarknad: vuxenkläder i Odenskolans matsal, Odensbacken. Arr: Omställning Östernärke.
9/2: Teater i Axbergs Folkets hus. "Ingen konst" med Eva Ahremalm och Lasse Fors.

20/2: Aktiviteter för sportlovslediga vid Sandvads sportstuga.
Arr: Fritidsbanken Östernärke.

*Utökade öppettider Fritidsbanken Östernärke inför och under både jul- och sportlov.
Mer info: fritidsbanken.se/osternarke*

Nästa Landsbygdsnämnd
5/2 kl 14-17 i Rådhuset, Örebro.

orebro.se/landsbygdsutveckling

...är adressen om du vill läsa tidigare nummer av Landsbygdsnytt i digitalt utförande. Gå in på sidan och skrolla ned till rubriken Nyhetsbrev. Där hittar du tidigare nummer i PDF-format.

Bidrag till utvecklingsprojekt för landsbygden

Upprustning av samlingslokaler

Föreningar och ideella organisationer som är verksamma i, och äger eller förvaltar, fastighet på Örebro kommuns landsbygd kan ansöka om bidrag till att bevara och förbättra samlingslokaler, som används för lokal demokrati, sociala möten eller kulturaktiviteter.

Bidrag till utvecklingsprojekt

Bidraget ska stärka insatser som underlättar att bo och verka i en bygd. Det kan till exempel handla om att anordna aktiviteter för unga eller att skapa mötesplatser för olika målgrupper. Insatser av utvecklingskaraktär prioriteras.

Startbidrag för föreningar

För att stimulera och gynna föreningslivet på landsbygden är det möjligt att ansöka om startbidrag. Bidraget ska underlätta själva bildandet av föreningen, men också gå till utrustning som är nödvändig för verksamheten att komma i gång.

Evenemangsbidrag

Återkommande aktiviteter kan vara gynnsamma för landsbygdens utveckling. Syftet med bidragen är att främja existerande evenemang, men även att uppmuntra till nya för att på så sätt bidra till en levande landsbygd.

Läs mer på: orebro.se/landsbygdsutveckling